

ITINERARIU ISTORICE

DIN BOTOȘANI, PE ÎNTREG GLOBUL

FRASIN MUNTEANU-RIMNIC

Moto : „Fiecare loc de pe pământ are o poveste a lui, dar trebuie să tragi bine cu urechea ca să o auzi, și trebuie și un dram de iubire ca s-o înțelegi“.

Trecut-au patruzeci de ani de la acea zi întunecată 28 noiembrie 1940. Uciderea mișească a lui Nicolae Iorga e un capitol tragic al istoriei noastre.

Nicolae Iorga a fost una din cele mai luminoase figuri ale secolului în care trăim. Un geniu larg cuprinzător ; a îmbrățișat cele mai diverse și multiple domenii ale culturii umane. Un critic reputat îl înfățișa în anul 1911 : „O impetuoasă energie în mers. Și nu merge pe un singur drum pretutindeni, își trimite prelungirile. E o neîncetată suire triumfală“.

Această energie în mers s-a făurit nu numai din cercetările și studiile, ci și din neobosita pasiune de a călători.

Întocmai acelor filozofi peripaterici ai Vechii Elade, ale căror discuții — din care țîșnea lumina — se petreceau numai umblînd mereu printre coloanele din grădinile lui Akademos.

Nicolae Iorga prin drumurile lui lărgiște hotarele acestei grădini a spiritului uman.

Plecat la drum cu antenele științei, călătorea și în istorie și pe pământul celor care au făurit istoria.

Această forță izvora dintr-o memorie fenomenală și o pătrundere neobișnuită, dar și din experiența vieții reale, pe care el o considera capabilă să aducă istoriei un înțeles mai adînc. În fiecare drum, el căuta noi și active stimulente, acumulării de știință, de idei, de etică socială și națională ; verifica datele trecutului, găsea prodigios altele noi și mai afla dintre, alte temeuri de dreptate istorică, de radiere a ideilor sale în umanitate.

Viața istoricului este ea însăși o istorie vie în desfășurarea ei. Nicolae Iorga se trăgea dintr-un neam cu vechi deprinderi cărturărești, străbunii lui au fost și ei călători.

La 4 ani și jumătate, copilul Nicolae Iorga călătorea cu mintea dincolo de pereții casei girboave, pătrundea în universul descoperit în primele lui cărți, și cu incursiuni în trecutul Moldovei. „Multe drumuri am făcut pe atunci și oameni mari au fost uneori acei care m-au îndreptat la dinsele...“ — ne mărturisește mai târziu.

La vîrsta fragedă, Nicolae Iorga a călătorit în lume prin cărți și apoi a călătorit în viață, creînd cărți.

Într-o zi de aprilie înflorit, în 1890, proaspătului licențiat în Iași, i se deschid și porțile străinătății. Cunoștea limbile clasice, ca și cele mai

răspîndite limbi moderne. Ce armătură puternică pentru un călător, în largul lumii, la vîrsta de 18 ani. Pleacă în Italia... a ajuns într-o seară în lumea de umbre și soapte a Venetiei.

Pornește pe drumurile europene, cu oprire în centrele de puternică iradiere culturală.

Pe o ceață deasă de toamnă, sosește în Parisul veacului trecut, unde nu cunoaște decît studiul inversunat. Diplomat al Școlii de Înalte Studii din Paris, trece la Leipzig, unde își ia un doctorat în litere și filozofie.

Nicolae Iorga revine în țară, unde s-au succedat două concursuri celebre, care i-au recunoscut meritele reale ale tînărului istoric; la 1 noiembrie 1894, ține prima lecție de deschidere la Universitatea din București. Profesorul avea vîrsta de 23 de ani.

În vechea Romînie, Nicolae Iorga a fost unul dintre învățații care prin lungi și costisitoare călătorii a căutat să cunoască țărînimea noastră. Pe cîte drumuri anevoioase și în ce vremuri grele a intrat cu cuvîntul viu în colibele sărăcicioase... „n-a fost povîrniș de deal, n-a fost colț de lume să nu fi pătruns“. Captivantele și instructivele note de drum: „Sate și mănăstiri“, Țiguri și orașe, „Neamul Romînesc din ardeal și Țara Ungurească“. Volumele alternează cu masive tomuri de documente. „Istoria romînilor prin călători străini“, și „Românii în străinătate“.

Călătoriile în străinătate ale lui Nicolae Iorga se succed an de an, pentru a ajunge la arhive, iar legăturile cu Apusul devin și mai puternice.

Nicolae Iorga călătorește, în 1901, la frații ardeleni și capătă noțiunea reală a Romînilor înstrăinați.

În 1908, a făcut popasul roditor de la Vălenii-de-Munte, unde a găsit locul potrivit, nu pentru odihnă, ci pentru opera de creație, în campania din Bulgaria (1913) face o călătorie ostășească.

După biruitoarea operă de la Vălenii-de-Munte, Nicolae Iorga a făcut o călătorie în Moldova eroică, plecat pe drumul pribegiei noastre. În lașul retragerii va fi unul care prin scrisul și graiul lui va crede nezdruccinat în victorie.

Între cele două războaie mondiale un mare număr de universități și academii îl cheamă printre membrii lor. Universitățile din Roma, Bratislava, Geneva îi decernează titlul de „Doctor Honoris Causa“; este proclamat membru al academiilor: Roma, Napoli, Venetia, Stockholm, Lisabona, Cracovia, Atena, Nancy, Santiago de Chile ca și Institutele slave din Londra și Praga.

În 1929, face o călătorie peste ocean, primit în adevărat triumf în Statele Unite ale Americii. Primește titlul de „Doctor Honoris Causa“ al Universității din Paris. Călătoria lui Nicolae Iorga la Oxford este cea mai glorioasă, i se conferă titlul de „Doctor Honoris Causa“.

În toate centrele de cultură mondială în care a ajuns, fie chemat de ardoarea omului de știință, fie pentru a fi încununat cu laurii izbînzii, Nicolae Iorga conferința despre *problemele de bază ale istoriei și culturii românești*. Odată revenit în țara lui, vorbea despre viața și activitatea țărilor pe care le cercetase. Fondul drumurilor în străinătate avea și valoarea unei diplomații active, unde ajungea Nicolae Iorga, era și misionarul, ambasadorul cultural al țării sale.